

Nhường nhịn lẫn nhau trong ứng xử để xây dựng sự hòa thuận và hạnh phúc của gia đình

GS. Lê Thi

Tóm tắt: Bài viết trình bày về mối quan hệ vợ chồng và những ứng xử trong cuộc sống gia đình hàng ngày. Theo tác giả, xây dựng gia đình ấm no, tiến bộ, hạnh phúc đòi hỏi sự chung sức của cả đôi vợ chồng, với cách ứng xử tế nhị, tình cảm của người vợ và sự thành tâm, nhiệt tình của người chồng, vì hạnh phúc lứa đôi và tương lai con cái.

Từ khóa: Gia đình; Hạnh phúc gia đình; Mối quan hệ vợ chồng.

Quyền sống bình đẳng, dân chủ của mỗi công dân Việt Nam là một nguyên tắc cơ bản đã được Hiến pháp nước ta công bố từ năm 1992 và đã được Nhà nước Việt Nam bảo đảm việc thi hành nghiêm túc. Đó là một *quyền lợi* mà mỗi người dân, già, trẻ, trai, gái, các thành phần dân tộc của nước ta được *hưởng thụ* và có *trách nhiệm* thi hành. Mọi sự vi phạm sẽ bị pháp luật Nhà nước trừng trị, tùy theo tội nặng hay nhẹ.

1. Ở ngoài xã hội, đối với mỗi người dân, chúng ta cần cương quyết đấu tranh cho *quyền bình đẳng dân chủ được thực thi nghiêm túc* đối với từng cá nhân, cũng như đối với những điều Pháp luật Nhà nước đã ban hành. Chúng ta đấu tranh cho *lẽ phải*, cho *chân lý*, và cương quyết chống

lại những kẻ vi phạm pháp luật, không e ngại, không nhân nhượng, không sợ bị trả thù. Tuy nhiên, ngay trong cuộc đấu tranh đó, chúng ta cũng phải *lắng nghe ý kiến*, lời lẽ trình bày của kẻ vi phạm pháp luật.

Còn với những chuyện va chạm với nhau trên đường phố, ngoài chợ, nơi mua bán đông người, chúng ta cũng cần *nhân nhượng lẫn nhau*, nếu cố cãi vã, dành phần thắng về mình, thì từ chuyện nhỏ trở thành chuyện lớn, gay gắt, quyết liệt, có thể dẫn đến những hành động bạo lực và án mạng.

2. Trong gia đình, đấu tranh với nhau giữa vợ và chồng lại có những điểm cần lưu ý hơn. Khi giải quyết những mâu thuẫn, khác biệt ý kiến giữa vợ và chồng, cần phân biệt *những điều gì không thể nhân nhượng được* và *những điều gì có thể cho qua*, chín bỏ làm mười.

a) *Những điều không thể nhân nhượng được* là khi vợ hay chồng vi phạm pháp luật Nhà nước đã quy định, vi phạm lợi ích của cộng đồng xã hội, cộng đồng dân cư. Ví dụ: vợ hay chồng buôn bán trốn thuế hoặc giả vờ ốm, nghỉ ở nhà làm việc riêng... Chồng làm ăn với bọn cò môi buôn bán ma túy. Vợ hay chồng kiếm cớ từ chối việc nuôi dưỡng cha mẹ già ốm đau, hay không chú ý giáo dục con cái sinh hư, lại đổ lỗi cho nhà trường. Tranh chấp với hàng xóm láng giềng thì bày mưu kế để dành phần thắng về mình, phần lợi cho mình... Đó là những điều không thể chấp nhận được. Đó là những tội lỗi mà cả đôi vợ chồng, không chỉ riêng chồng hay vợ phải chịu sự trừng trị của pháp luật, khi sự việc bị phanh phui, đúng sai rõ ràng.

b) Tuy nhiên, trong cuộc sống thường ngày giữa đôi vợ chồng còn biết bao sự việc đòi hỏi sự *nhân nhượng lẫn nhau*, cần biết *hy sinh lợi ích cá nhân trước mắt*, tạm thời nhỏ mọn. Cần khắc phục những sở thích, thú vui cá nhân không thích hợp với cuộc sống gia đình để đảm bảo hạnh phúc chung, ổn định.

Từ việc lao động kiếm sống đến việc sinh con, nuôi dưỡng con cái, vợ chồng luôn chia sẻ khó khăn, cùng đóng góp công sức và có ý thức trách nhiệm bình đẳng như nhau. Tuy nhiên, trong thực tế có không ít những tình huống đặt ra từ việc làm, công tác của đôi vợ chồng đến việc nuôi dưỡng con cái, đối xử với cha mẹ già, với họ hàng thân tộc nội ngoại, vợ chồng lại hay có ý kiến khác nhau và tranh luận với nhau.

Đặc biệt trong việc chọn việc làm, làm với ai, với cơ quan Nhà nước hay với tư nhân, hay buôn bán tự do ngoài chợ... vợ chồng dễ có ý kiến khác nhau, lại không bình tĩnh lắng nghe ý kiến của nhau, ai cũng muốn *dành phần thắng về mình*. Ví dụ: *về việc làm*, đây là vấn đề then chốt,

quyết định mức sống của gia đình. Họ nên làm việc gì, biện pháp thực hiện ra sao, vợ chồng có thể có ý kiến khác nhau, từ nhận thức về tầm quan trọng của các loại công việc, đến những thuận lợi, khó khăn để việc làm đó có năng suất cao, có thu nhập tốt, v.v.

Ý kiến khác nhau là bình thường, nhiều khi cũng từ quan niệm, nhận thức khác nhau trong việc nắm bắt thị trường lao động và năng lực bản thân. Điều quan trọng là giải quyết sự khác nhau đó như thế nào. Nhiều trường hợp vợ hay chồng *không chịu lắng nghe nhau, chỉ cố dành phần thắng về mình*. Họ tranh luận mâu thuẫn với nhau gay gắt, không ai chịu ai, có khi dẫn đến sự bất hợp tác: “Anh hay cô muốn làm gì thì làm. Tôi mặc kệ”.

Đôi khi cũng xảy ra trường hợp chồng hay vợ lúc tức giận, nóng nảy có những cử chỉ, lời nói, thái độ quá đáng. Ví dụ: chồng quát tháo vợ, vợ nhiếc móc, đay nghiến chồng... Nếu mỗi bên đều tìm cách dành phần thắng về mình, đẩy xung đột lên cao thì dễ xảy ra khả năng bạo lực gia đình nghiêm trọng hơn. Lúc đó, “một điều nhịn, chín điều lành” là cần thiết để ổn định không khí sống chung, để rồi sau đó vào hoàn cảnh thích hợp sẽ góp ý cho nhau. Nói cách khác, trong cuộc sống chung hàng ngày, chồng hay vợ cần biết *nhân nhượng lẫn nhau*, gạt bỏ tính sĩ diện cá nhân.

Trong gia đình, có những việc trọng đại, vợ chồng cần bàn bạc kỹ với nhau để có ý kiến thống nhất: từ việc ăn uống, chi tiêu hàng ngày thế nào là hợp lý, đến việc cúng giỗ tổ tiên, ma chay, cưới xin của dòng họ: ngày giỗ làm bao nhiêu mâm cỗ, mời bao nhiêu họ hàng, ma chay cưới xin của dòng họ đóng góp tiền ra sao. Đặc biệt việc nuôi dạy con cái, cho con học trường nào, học thêm ngoài giờ ở đâu, cho chúng vui chơi giải trí thế nào...

Trong những cuộc trao đổi ý kiến, với thái độ bình tĩnh, vợ chồng cần *lắng nghe ý kiến của nhau* để tìm ra giải pháp tốt nhất cho vấn đề đặt ra, nhằm giải quyết được những khó khăn, trở ngại đang gặp phải trong đời sống gia đình.

Họ cần tránh việc *trách móc, đổ lỗi cho nhau, chỉ trích lẫn nhau* hay bắt nạt nhau. Con người ta nói chung ít ai là người hoàn hảo, mỗi người đều có nhược điểm này, tật xấu kia. Vì vậy, vợ chồng cần biết tìm ra những nét đáng quý trong đạo đức của nhau. Từ đó, việc xây dựng tình thương và sự đoàn kết giữa đôi vợ chồng mỗi ngày càng thêm bền vững.

Gia đình là nơi các thành viên sống thật, không bị ràng buộc bởi những quy tắc ứng xử của cơ quan, nơi làm việc, hay các nghi lễ bắt buộc của xã hội. Nhưng không thể từ việc *sống thật* ấy mà vợ hay chồng tự do bộc lộ

những tính xấu của mình, không chịu tự kiểm chế, sửa đổi, dẫn đến sự phá hoại hòa thuận, hạnh phúc gia đình. Một lời nói, cử chỉ của vợ hay chồng đều có tác động lên tình cảm, tâm lý của nhau, khiến họ vui hay buồn, phấn khởi hay thất vọng.

Nhường nhịn lẫn nhau là cách cư xử cần thiết của đôi vợ chồng khi trao đổi ý kiến từ việc ăn uống hàng ngày, đối xử với cha mẹ già, họ hàng thân tộc, v.v.

Để gia đình có cuộc sống bình yên, con cái học hành, trưởng thành tốt thì vợ chồng cần cố gắng khắc phục *những nhược điểm* của bản thân, những sở thích thói quen, cách cư xử, nói năng không hợp với người thân.

Vợ chồng nhường nhịn lẫn nhau, lắng nghe ý kiến của nhau, chín bỏ làm mười, không dành phần thắng về mình. Đó không chỉ vì hạnh phúc của đôi vợ chồng mà còn vì con cái. Chúng được sống trong không khí hòa thuận, đoàn kết của đôi vợ chồng.

Trong việc đối xử với cha mẹ già, vợ chồng có thể trao đổi về cách nuôi dưỡng, chu cấp tiền bạc cho các cụ già, nên sống chung ba thế hệ hay sống riêng... Đó là những vấn đề phức tạp mà vợ chồng phải bình tĩnh trao đổi ý kiến. Chồng không áp đặt ý kiến với vợ. Vợ không cố giữ ý kiến riêng của mình. Cuộc thảo luận đặt ra nhiều vấn đề thực tế, từ chỗ ở, cách nuôi nấng các cụ già bên nội bên ngoại... Vợ chồng có thể thảo luận để tìm ra giải pháp thích hợp nhất, tùy điều kiện, hoàn cảnh gia đình của họ (người vợ thường cho rằng họ hàng bên nội được chú ý hơn họ hàng bên ngoại...).

Mỗi gia đình là một tế bào riêng, đơn lẻ. Cơ sở nền tảng của tế bào đó là sự chung sống hòa thuận giữa đôi vợ chồng. Thường ngày họ phải đối đầu với bao nhiêu sự việc phức tạp diễn ra, từ ăn ngủ, mua sắm, may mặc của vợ chồng và con cái. Ngay từ việc cho con học ở trường nào, trường trọng điểm hay trường gần nhà, có cho con học thêm không, v.v. Vì vậy dễ xảy ra những ý kiến khác nhau. Nếu họ không biết lắng nghe nhau, nhường nhịn nhau thì khiến các mâu thuẫn ngày càng gay gắt, làm tan vỡ hạnh phúc gia đình dẫn đến vợ chồng ly thân, ly hôn.

Trong khi tranh luận, một sự việc nào đó, vợ hay chồng không cố dành phần thắng về mình. Khi đã tìm ra lời giải đáp tốt nhất cho vấn đề đặt ra, một hướng hành động tốt nhất thì vợ hay chồng cần vui vẻ chấp nhận, không nên coi đó là ý kiến mình bị thua rồi.

Gia đình là sự gắn bó giữa tình thương và trách nhiệm giữa đôi vợ

chồng, là sự kết nối yêu thương. Vì vậy, họ cần hợp tác với nhau, chung sức làm ăn, chăm sóc lẫn nhau, cũng như nuôi dưỡng con cái nên người. Mỗi người cần *khắc phục tính sĩ diện cá nhân*, cố dành phần thắng về mình trong cách cư xử ở gia đình, trong các cuộc thảo luận về các vấn đề được đặt ra hàng ngày. “Một điều nhịn chín điều lành” là phương châm ứng xử cần thiết giữa các thành viên gia đình, để xây dựng sự đoàn kết, hòa thuận và hạnh phúc bền lâu.

Vài lời kết luận

Xây dựng gia đình ấm no, tiến bộ, hạnh phúc đòi hỏi sự chung sức của cả đôi vợ chồng, với cách ứng xử tế nhị, tình cảm của người vợ và sự thành tâm, nhiệt tình của người chồng, vì hạnh phúc lứa đôi và tương lai con cái.

Họ không tính đến sự được thua trong vấn đề này, họ hỗ trợ lẫn nhau, giảm bớt khó khăn trong việc làm nội trợ gia đình, nuôi dạy con cái, bảo đảm “com ngon canh ngọt”, xây dựng nên môi trường sống thuận hòa, êm ấm giữa vợ và chồng, giữa cha mẹ và con cái.

Đó là hạnh phúc lớn nhất của cha mẹ và tạo ra cho con cái cuộc sống yên vui, được học hành, vui chơi và lúc trưởng thành trở nên những công dân có tài năng và đức độ, đóng góp hữu ích cho xã hội, cho dân tộc Việt Nam.

Hồ Chủ tịch đã nói: “Gia đình là hạt nhân xã hội. Các gia đình đoàn kết cộng lại thành xã hội đoàn kết”.■

Tài liệu trích dẫn

____. 1974. *Hồ Chủ tịch và vấn đề giải phóng phụ nữ*. Nhà xuất bản Phụ nữ. Trang 2.